

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

УДК 347.97

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/1>

МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СУДОУСТРОЮ ТА СТАТУСУ СУДДІВ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНУ ПРАКТИКУ

INTERNATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS OF THE JUDICIARY AND THE STATUS OF JUDGES: CLASSIFICATION, LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION IN NATIONAL PRACTICE

**Бурдін М.Ю., д.ю.н., професор,
проректор**

Харківський національний університет внутрішніх справ

**Бугайчук К.Л., д.ю.н., професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем наукового забезпечення
правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів**

Харківський національний університет внутрішніх справ

**Юрченко О.М., д.ю.н., доцент, Заслужений юрист України,
головний науковий співробітник НОЦ**

Національна академія Служби безпеки України

У статті автор розглянув основні правила, принципи та рекомендовані моделі організації судової влади, а також обов'язкові складові правового статусу суддів, які визначені в резолюціях Організації Об'єднаних Націй, рекомендаціях ОБСЄ, рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи та Консультативної ради європейських судів. Залежно від сфери застосування виокремлено основні групи стандартів судоустрою та правового статусу суддів, за якими має створюватися та функціонувати система органів судової влади демократичної країни, а також відповідно до яких повинен проводитися відбір кандидатів на посади суддів та регулюватися їх поведінка під час виконання ними повноважень із здійснення правосуддя. Стандарти організації та функціонування судової системи демократичної країни можна визначити так: стандарти незалежності, стандарти управління, стандарти прозорості діяльності. Основними стандартами правового статусу суддів можна визначити: стандарти добору суддів, етичні стандарти поведінки суддів, стандарти оцінювання суддів, антикорупційні стандарти.

Акцентовано увагу на тому, що держава має на законодавчому рівні закріпити правові та соціальні гарантії для суддів, включаючи питання заробітної плати, строки перебування на посаді, строки виходу на пенсію, медичне забезпечення тощо.

Зазначено, що керівництво суддівським корпусом та процедура накладення дисциплінарних стягнень мають бути організовані так, щоб не підірвати їх незалежність. Дисциплінарне стягнення щодо судді може бути накладено тільки на підставі чинних нормативно-правових актів та відповідно до визначеної процедури.

Наголошено на важливості та необхідності подальшого вдосконалення положень чинного законодавства України з урахуванням положень і норм вищезазначених документів, зокрема: забезпечити безумовну імплементацію в чинне законодавство України положень міжнародних пактів про громадянські та політичні права, уточнити повноваження Громадської ради доброчесності, здійснити законодавче закріплення правових, соціальних та фінансових гарантій належного функціонування судової системи, удосконалити норми, що регулюють етичну поведінку суддів.

Ключові слова: суд, судова влада, судова політика, стандарти, принципи, правила, правовий статус судді.

In the article, the author examines the basic rules, principles and recommended models of judicial organisation, as well as the mandatory components of the legal status of judges as set out in the United Nations resolutions, OSCE recommendations, recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe and the Consultative Council of European Courts. Depending on the scope of application, the author identifies the main groups of standards of the judiciary and the legal status of judges, which should be used to establish and operate the judiciary in a democratic country, and which should be used to select candidates for judgeships and regulate their behaviour in the exercise of their powers to administer justice. The standards of organisation and functioning of the judicial system of a democratic country can be defined as follows: standards of independence, standards of governance, and standards of transparency. The main standards of the legal status of judges can be defined as: standards for the selection of judges, ethical standards of judicial conduct, standards for the evaluation of judges, and anti-corruption standards.

It is emphasised that the state should legislate legal and social guarantees for judges, including salaries, terms of office, retirement, medical care, etc.

It is noted that the management of the judiciary and the procedure for imposing disciplinary sanctions should be organised in such a way as not to undermine their independence. A disciplinary sanction against a judge may be imposed only on the basis of applicable laws and regulations and in accordance with a certain procedure.

The author emphasises the importance and necessity of further improvement of the provisions of the current legislation of Ukraine, taking into account the provisions and norms of the above-mentioned documents, in particular: to ensure unconditional implementation of the provisions of the international covenants on civil and political rights in the current legislation of Ukraine, to clarify the powers of the Public Integrity Council, to legislate legal, social and financial guarantees of the proper functioning of the judicial system, to improve the rules governing the ethical conduct of judges.

Key words: court, judiciary, judicial policy, standards, principles, rules, legal status of a judge.

Постановка проблеми. Прагнення України на вступ до Європейського Союзу накладає на нашу державу додаткові зобов'язання у сфері забезпечення прав і свобод громадян та дотримання фундаментальних міжнародних та Європейських документів, зокрема, в галузі судоустрою та правосуддя.

Так відповідно до змісту угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 у статті 14 визначено, що сторони-підписанти відповідного документу звертають особливу увагу на утвердження верховенства права та укріплення інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів.

Співробітництво між Україною та іншими країнами Європейського Союзу буде спрямоване на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Іншим аспектом є те, що наша держава домовилася про розвиток судового співробітництва у цивільних та кримінальних справах, що включає, зокрема приєднання до відповідних міжнародних документів ООН та Ради Європи, зокрема Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 року. У статті 471 зазначеної угоди підкреслено, що Україна зобов'язується забезпечити фізичним та юридичним особам країн ЄС забезпечити вільний від дискримінації по відношенню власних громадян доступ до своїх судів для захисту їхніх особистих та майнових прав [1]. Таким чином можна стверджувати, що Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися та впроваджувати міжнародні та Європейські правила і норми щодо побудови ефективної системи судоустрою, забезпечення неупередженості та незалежності суддівського корпусу, забезпечення вільного доступу кожній особі до судового механізму захисту основоположних прав та свобод.

Реалізація та впровадження цих правил потребує кропіткої роботи в галузі гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС та міжнародними нормативними документами. Разом із цим можна стверджувати, що ця робота все ще потребує скоординованих дій, як з боку органів державної влади, так і наукової спільноти з тим, щоб чітко визначити межі та напрями імплементації відповідних міжнародних правил організації судоустрою та вимог до представників судової влади у національну практику.

Аналіз останніх публікацій. Питанням змісту міжнародних та Європейських стандартів в галузі діяльності органів судової влади були присвячені праці Г. Бабенка, В. Бабкової, С. Буравльова, А. Боровика, О. Зубрицького, В. Качурінера, Я. Шевцової, О. Ювчиці [2–9]. Разом із цим на фоні активізації заходів щодо забезпечення вступу України до Європейського Союзу, виникає потреба додаткового опрацювання відповідних нормативного правових актів ООН та ЄС з тим, щоб забезпечити їх повну імплементацію в національне законодавство, що на нашу думку, надасть нашій країні значної переваги в процесі ухвалення рішень на вступ до ЄС.

Метою статті є дослідження змісту основних міжнародних та Європейських актів з питань організації діяльності органів судової влади та правового статусу суддів, а також визначення основних напрямів їх імплементації до національного законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до словникової літератури термін «стандарт» має декілька значень:

- 1) Норма, зразок, мірило. Єдина типова форма організації, проведення, здійснення чого-небудь [10].
- 2) Типова форма організації, проведення, здійснення (напр. Інкорпорація міжнародних стандартів економічної поведінки в національну господарську систему полегшує її інтеграцію в світове господарство). Щось позбавлене індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності; шаблон, трафарет [11].

Таким чином, коли ми говоримо про міжнародні та Європейські стандарти судоустрою та статусу суддів, то насамперед маємо на увазі певні правила та зразки, що визначені у міжнародних та загальноєвропейських нормативно-правових актах за якими мають діяти органи судової влади, а також загальновизнані вимоги до кандидатів на посади суддів або до поведінки суддів під час виконання ними завдань із здійснення правосуддя.

У 1985 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила основні принципи незалежності судових органів, зміст яких зводиться до наступного:

- 1) Незалежність судової влади має гарантуватися державою та її законодавством. Держава має створити всі умови для належного функціонування судової системи.
 - 2) Органи судової влади є незалежними від зовнішнього впливу, погроз, політичного тиску, іншого прямого та непрямого втручання.
 - 3) Судова влада має бути організована відповідно до законодавства. Не допускається створення надзвичайних судів та трибуналів, що замінюють звичайні суди та використовують позапроцесуальні процедури правосуддя.
 - 4) Судові органи мають право вирішувати самостійно чи належить до їх компетенції передана справа.
 - 5) Співробітники органів судової влади користуються усіма правами та свободами, передбаченими Загальною декларацією прав людини. Разом із цим, вони мають реалізовувати їх таким чином, щоб забезпечити неупередженість та незалежність органів судової влади [12].
- У 2010 році на 11-му пленарному засіданні Консультативної ради європейських суддів була ухвалена Велика Хартія суддів, зміст якої містить наступні положення щодо організації органів судової влади:

- 1) Судова влада є окремим елементом влади будь-якої демократичної держави. Вона має забезпечити верховенство закону та його неупереджене застосування без будь-яких виключень.
 - 2) Правосуддя в своїй основі має незалежність та об'єктивність судів.
 - 3) Незалежність органів судової влади та її представників мають бути гарантовані нормативно-правовими актами.
 - 4) Захист судової системи – обов'язок держави.
 - 5) Держави має дбати про кадрове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності суддів.
 - 6) Всередині системи органів судової влади діє спеціальний орган до повноважень якого належать питання організації судоустрою, діяльності судових установ, забезпечення незалежності суддів.
 - 7) Суспільство має отримувати інформацію про роботу судової системи.
 - 8) Судові рішення мають бути складені та оголошені в доступній та зрозумілій формі.
 - 9) Виконання рішень суду є невід'ємною складовою частиною правосуддя та є гарантією його ефективності [13].
- Відповідно до Київських Рекомендацій ОБСЄ щодо незалежності судочинства у східній Європі, на південному Кавказі та у середній Азії від 02.11.2010:
- 1) Процес управління в сфері судової влади має на меті покращення здійснення правосуддя та жодним чином не може використовуватися для впливу на винесення судових рішень.
 - 2) З метою забезпечення прозорості, запобігання надмірній концентрації владних повноважень в системі судової влади, має запроваджуватися інститут суддівських рад. Разом із цим слід розрізняти та відокремлювати такі повноваження колегіальних органів управління, як: добір, кар'єрне зростання, навчання суддів, притягнення до дисциплінарної відповідальності, оцінювання професійної діяльності.
 - 3) Відбір суддів має здійснювати окремий незалежний орган. Навчання судів повинна забезпечувати окрема

інституція, що не підпорядковується органам виконавчої влади в сфері освіти.

4) Голови судів можуть мати лише суддівські функції рівнозначні тим, які виконують інші судді. Вони не повинні втручатися у здійснення судочинства іншими суддями та не можуть брати участь у доборі суддів.

5) Голови судів мають бути позбавлені адміністративних функцій, що можуть вплинути на неупередженість судочинства. Зокрема, рекомендується впроваджувати автоматичний розподіл справ для їх подальшого розгляду.

6) Оцінювання діяльності судів та суддів не може використовуватися з тим, щоб створити перешкоди здійсненню судочинства. Оцінювання діяльності судді має ґрунтуватися на принципах об'єктивності, компетентності, професіоналізму, а також враховувати розвиток професійних та соціальних компетентностей особи.

7) Судді не можуть оцінюватися на підставі винесених рішень або вироків, навіть в статистичній площині. Статистика щодо ефективності діяльності судів повинна використовуватися переважно для адміністративних цілей та служити лише одним із факторів для оцінювання суддів.

8) Критерії оцінки діяльності органів судової влади та суддів мають бути чітко врегульовані на рівні нормативно-правових актів, причому базові критерії мають бути визначені законом [14].

Таким чином можна зробити проміжний висновок про те, що основними стандартами організації та функціонування судової системи демократичної країни можна визначити наступні: стандарти незалежності, стандарти управління, стандарти прозорості діяльності.

Наступним слід проаналізувати стандарти щодо правового статусу суддів – центрального елемента системи правосуддя. Відповідно до Резолюції ООН від 13.12.1985 «Основні принципи незалежності судових органів» особи, які претендують на посади судді повинні мати високі моральні якості, що забезпечуватимуть незалежність судової влади.

Система призначення судів повинна гарантувати відсутність дискримінації за будь-якими ознаками. Єдине виключення становить питання належності до громадянства іншої країни. Суддя повинен мати юридичну освіту відповідного рівня.

Держава має на законодавчому рівні закріпити правові та соціальні гарантії для суддів, включаючи питання заробітної плати, строки перебування на посаді, строки виходу на пенсію, медичне забезпечення тощо.

Під час виконання своїх повноважень суддя має дотримуватися режиму конфіденційності, тобто не розголошувати та не розповсюджувати інформацію, що стала йому відома під час відправлення правосуддя.

Притягнення судді до дисциплінарної відповідальності має проводитися за окремою процедурою спеціально уповноваженим органом [12].

У 2006 році Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН № 2006/23 були схвалені «Бангалорські принципи», які встановили основні стандарти етичної поведінки суддів, а саме:

1) Незалежність. Судді мають здійснювати правосуддя виходячи виключно із фактів справи, керуючись внутрішнім переконанням та нормами законодавства. Суддя не має приймати рішення під зовнішнім впливом або тиском. Суддя своєю поведінкою має демонструвати незалежність та підтримувати престиж своєї посади.

2) Об'єктивність. Суддя при ухваленні рішення має відсторонитися від стереотипів та власних упередженостей. Суддя має утримуватися від коментарів та особистої оцінки матеріалів справи. Якщо при відправленні правосуддя виникає ситуація, що свідчить про наявність конфлікту інтересів чи інших негативних наслідків для винесення об'єктивного рішення – суддя має взяти самовідвід.

3) Чесність. Поведінка судді та виконання ним службових повноважень мають підтримувати позитивний імідж судової влади.

4) Етика. Посада судді покладає на особу додаткові обмеження та обов'язки. Суддя має дотримуватися етичних норм поведінки, як в процесі відправлення правосуддя, так і в особистому житті. Суддя не має права надавати своє житло чи власність для здійснення юридичної практики. Суддя не повинен дозволяти, щоб його родинні та соціальні зв'язки впливали на його діяльність чи на прийняття рішень у судових справах. Він також не має використовувати переваги своєї посади для задоволення особистих матеріальних чи нематеріальних інтересів.

Разом із цим суддя має право на вільне вираження своєї думки, свободу віросповідання, право займатися науковою, творчою чи педагогічною діяльністю, входити до професійних союзів або асоціацій.

5) Рівність. Суддя має однаково ставитися до усіх учасників судового розгляду, незалежно від мови, раси, соціального походження, матеріального стану та інших критеріїв. Суддя не повинен своєю поведінкою або висловлюваннями демонструвати упередженість до будь-якої із сторін. Також він не повинен ніяким чином впливати на інших учасників із особистих мотивів, установок та упереджень.

6) Компетентність. Суддя виконує посадові обов'язки на професійному рівні. Він має протягом усієї кар'єри дбати про свою підготовленість шляхом постійного підвищення кваліфікації, проходження спеціалізованого навчання. Суддя має вивчати зміни чинного та міжнародного законодавства з питань діяльності судової влади, а також сфер суспільних відносин за якими він розглядає справи [15].

Аналізовані принципи виступають своєрідним продовженням (актуалізацією) положень Загальної (Універсальної) хартії судді, ухваленої 17 листопада 1999 року Центральною Радою Міжнародної Асоціації Суддів в Тайпєй (Тайвань).

Згідно із цим документом органи держави мають гарантувати незалежність суддів з тим, щоб вони могли здійснювати неупереджене судочинство, підпорядковуючись тільки закону.

Ніхто не має права впливати на суддю та надавати йому вказівки, що можуть вплинути на рішення у справі. Суддя не повинен займатися будь-якою іншою діяльністю, публічною чи приватною, оплачуваною чи безоплатною, якщо вона не є сумісною з його обов'язками та правовим статусом судді.

Керівництво суддівським корпусом та процедура накладення дисциплінарних стягнень мають бути організовані так, щоб не підривати їх незалежність. Дисциплінарне стягнення щодо судді може бути накладено тільки на підставі чинних нормативно-правових актів та відповідно до визначеної процедури.

Суддя має право входити до професійних союзів та асоціацій з метою захисту своїх прав та інтересів [16].

Питання правового статусу судді також досить повно були розглянуті у рекомендаціях СМ/Рес (2010) Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів від 17.11.2010. Зокрема, розділ VI документу «Статус судді» містить такі стандарти правового статусу судді:

1) Добір суддів. Аналогічно до попередніх документів в рекомендаціях закріплені стандарти доброчесності, професіоналізму, недискримінації.

2) Перебування на посаді. Встановлено, що термін перебування судді на посаді та правило незмінності мають бути належним чином врегульовані національним законодавством.

3) Оплата праці. Оплата праці суддів повинна відповідати їх професійному статусу, а також бути достатньою, щоб захистити їх від можливих корупційних впливів. Для суддів мають бути встановлені гарантії збереження

належної оплати праці на випадок хвороби, відпустки по догляду за дитиною, а також гарантії виплат у зв'язку з виходом на пенсію.

4) Навчання. Для суддів має бути розроблена окрема система навчання та підвищення кваліфікації

5) Оцінювання. Система оцінювання суддів має ґрунтуватися на об'єктивних та прозорих критеріях. Процедурою оцінки має бути передбачено право судді надавати пояснення щодо власної діяльності та її оцінювання, а також оскаржувати результати оцінювання у встановленому порядку.

Питанням суддівської етики присвячений окремий розділ аналізованих рекомендацій в якому наголошується на необхідності розробки та ухвалення кодексів етичної поведінки суддів, що мають підвищити довіру до судової влади та покращити її імідж. Окремо закріплюється норма про те, що органами судової влади має бути забезпечено тлумачення відповідних етичних норм з метою їх однакового застосування [17].

У 2018 році Консультативна рада європейських судів ухвалила висновок № 21 (2018) від 09.11.2018 «Про запобігання корупції серед суддів». Згідно із цим документом Консультативна рада робить наступні висновки:

1) Судді, які особи, що обіймають державні посади, зобов'язані повідомляти компетентним органам судової влади про правопорушення, які вони виявляють під час виконання своїх обов'язків, зокрема про корупційні діяння, учинені колегами.

2) Наявність надійної системи декларування майна може сприяти виявленню конфлікту інтересів і подальшому його запобіганню, якщо буде вжито відповідних заходів, які призведуть до більшої прозорості в судовій системі та сприятимуть створенню атмосфери чесності суддів.

3) Органи держави повинні забезпечувати судову владу достатніми ресурсами для виконання своїх повноважень. Належна заробітна плата, пенсії та інші соціальні виплати, розумне робоче навантаження, належна робоча інфраструктура й гарантія зайнятості як для суддів, так і для працівників судів, мають дуже важливе значення для легітимності та іміджу судової влади.

4) Судовій системі слід ухвалити перелік правил/принципів/керівних вказівок щодо етичної поведінки суддів, їх слід проілюструвати практичними прикладами та супроводжувати належною підготовкою з питань етики, а також конфіденційними консультаціями з питань етики для окремих працівників.

5) Ефективність етичних принципів залежить від готовності кожного судді застосовувати їх у своїй повсякденній роботі. Кожний суддя несе особисту відповідальність не лише за свою поведінку, але й за поведінку судової влади в цілому.

6) Належні кримінальні, адміністративні та дисциплінарні стягнення за корупційні правопорушення можуть слугувати сильним стримувальним фактором і мати таким чином попереджувальний ефект. Випадки корупції в судовій системі завжди повинні розглядатися відповідно до принципу пропорційності [18].

Важливими на нашу думку також є загальновізані правила та стандарти щодо свободи самовираження суддів. Так Консультативна рада європейських судів наголошує на важливості навчання всіх суддів роботі з додатками соціальних мереж та етичним наслідкам їх використання в особистому та професійному контекстах. Рада наголошує, що суддя, як будь-який громадянин, має право на свободу вираження поглядів Судді, які виступають від імені судової ради, асоціації суддів чи іншого представницького органу судової влади, користуються ширшими дискреційними повноваженнями в цьому відношенні.

Разом із цим, користуючись відповідним правом, судді повинні пам'ятати про відповідальність та обачність, що мають проявлятися в тім, що за особливо чут-

ливими темами їх коментарі та заяви можуть поставити під загрозу незалежність та авторитет судової влади. Зокрема, вони повинні утримуватися від коментарів щодо суті справ, які розглядають. Судді також повинні зберігати конфіденційність судового процесу. Судді мають проходити відповідне навчання навичкам спілкування із засобами масової інформації, щоб усвідомлювати усі переваги та ризики такої взаємодії [19].

Разом із вищенаведеним, можна зазначити, що аналіз змісту відповідних міжнародних документів дозволяє виділити деякі напрями удосконалення чинного законодавства та підзаконних нормативних актів з питань судоустрою, статусу суддів, з урахуванням відповідних стандартів:

– стаття 7 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» зазначає, що кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом. Разом із цим доцільним буде внести до відповідної статті стандарт презумпції невинуватості, зазначений в Основному законі, зокрема, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь та ін.;

– відповідно до висновку № 17 (2014) Консультативної ради європейських судів щодо оцінювання незалежності діяльності суддів, якості правосуддя і поваги до незалежності судової влади з метою захисту незалежності судочинства індивідуальне оцінювання має проводитися насамперед судьями, що унеможливить процедуру від зовнішнього, імовірно неналежного, впливу. Разом із цим у статті 88 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» якщо Громадська рада доброчесності у своєму висновку встановила, що суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям професійної етики та доброчесності, Вища кваліфікаційна комісія суддів України може ухвалити вмотивоване рішення про підтвердження здатності такого судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді. Отже, на нашу думку в цьому випадку наявний вплив на процедуру оцінки з боку іншого несуддівського органу, а тому повноваження Громадської ради доброчесності в цьому аспекті слід уточнити;

– відповідно до висновку № 21 (2018) Консультативної ради європейських судів про запобігання корупції серед суддів в законі України «Про судоустрій та статус суддів» доцільно в окремій статті закріпити обов'язок держави щодо забезпечення належного фінансування та матеріально-технічного забезпечення діяльності системи судоустрою;

– необхідно уточнити зміст статей 10, 13, 20 Кодексу суддівської етики щодо свободи суддів на висловлення поглядів, а також правил спілкування із ЗМІ та користування соціальними мережами і месенджерами.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати наступні висновки та узагальнення:

1. Міжнародні та Європейські стандарти судоустрою та статусу суддів представляють собою визначені у міжнародних та загальноєвропейських нормативно-правових актах певні правила та зразки, за якими має створюватися та функціонувати система органів судової влади демократичної країни, а також відповідно до яких повинен проводитися відбір кандидатів на посади суддів та регулюватися їх поведінка під час виконання ними повноважень із здійснення правосуддя.

2. Відповідні правила та зразки визначені у відповідних Резолюціях ООН, рекомендаціях ОБСЄ, Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи, Консультативної ради європейських судів.

3. Основними стандартами організації та функціонування судової системи демократичної країни можна визначити наступні: стандарти незалежності, стандарти

управління, стандарти прозорості діяльності. Основними стандартами правового статусу суддів можна визначити: стандарти відбору суддів, етичні стандарти поведінки суддів, стандарти оцінки суддів, антикорупційні стандарти.

4. Основними напрямками удосконалення національного законодавства з питань дотримання та реалізації міжнародних та Європейських стандартів можна визна-

чити: безумовну реалізацію в чинному законодавстві України положень міжнародних пактів про громадянські та політичні права, уточнення повноважень Громадської ради доброчесності, законодавче закріплення правових, соціальних та фінансових гарантій належного функціонування судової системи, удосконалення норм, які регулюють етичну поведінку суддів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2820 (дата звернення 20.06.2024)
2. Бабенко Г. Європейські стандарти судустрою й статусу суддів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 353–356. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.61>
3. Бабкова В. Міжнародні стандарти як джерела судового права України. *Право України*. 2015. № 7. С. 136–143.
4. Буравльов С. Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід організації діяльності судових установ господарської юрисдикції держав-членів Європейського Союзу. *Вісник АПСВТ*, 2020. № 3-4. С. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.33287/11209>
5. Боровик А.В., Мандзик П.І. Адміністративно-правові засади системи розвитку правосуддя з урахуванням найкращих міжнародних стандартів та практик: монографія. Одеса, 2023. 218 с.
6. Зубрицький О.В. Державне управління реформуванням судової системи України: досвід європейських держав. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Т. 34 (73). 2023. № 1. С. 40–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.1/08>
7. Качурінер В., Пахлеванзаде А. Аналіз європейського досвіду та європейських стандартів щодо організації судової влади в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 558–561. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-9/137>
8. Шевцова Я. Міжнародні стандарти професійної підготовки суддів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 254–257. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/68>
9. Ювчиця О. Міжнародні та європейські стандарти незалежності та безсторонності суду в цивільному судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 2. С. 48–51. DOI: <https://doi.org/10.15421/392041>
10. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://ibit.ly/ihl-Y> (дата звернення 20.06.2024)
11. Словник української мови у 20 томах. URL: <https://ibit.ly/54T5r> (дата звернення 20.06.2024)
12. Основні принципи незалежності судових органів: Резолюція ООН від 13.12.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text (дата звернення 19.06.2024)
13. Велика хартія суддів (основоположні принципи). Консультативна рада європейських суддів (від 17 листопада 2010 року). URL: <https://hcj.gov.ua/page/velyka-hartiya-suddiv> (дата звернення 20.06.2024)
14. Київські Рекомендації щодо незалежності судочинства у східній Європі, на південному Кавказі та у середній Азії від 02.11.2010. Organization for Security and Co-operation in Europe. URL: <https://www.osce.org/uk/odihr/86319>
15. Бангалорські принципи поведінки суддів: Міжнародний документ від 19.05.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text (дата звернення 19.06.2024)
16. Загальна (Універсальна) хартія суддів, ухвалена Центральною Радою Міжнародної Асоціації Суддів в Тайпеї (Тайвань): Міжнародний документ від 17.11.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j63#Text
17. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки. Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 17.11.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text (дата звернення 19.06.2024)
18. Висновок № 21 (2018) Консультативної ради європейських судів про запобігання корупції серед суддів (Загреб, 9 листопада 2018 року). URL: <https://hcj.gov.ua/page/vysnovky-kryes> (дата звернення 19.06.2024)
19. Висновок № 25 (2022) Консультативної ради європейських судів. Щодо свободи самовираження суддів (Страсбург, 15 грудня 2022 року). URL: <https://hcj.gov.ua/page/vysnovky-kryes> (дата звернення 19.06.2024)